

Кислий Анатолій

<https://orcid.org/0000-0001-8988-8242>

Researcher ID 0107511

Доктор філософських наук, доцент,
професор кафедри філософії та культурології,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: a.kysliy@ukr.net

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО В УМОВАХ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто особливості становлення релігієзнавства в сучасній гуманітарній освіті в Україні. З'ясовано, що з проголошенням незалежності України у сфері релігієзнавчої науки і освіти розпочався процес стабільного зростання. Останнім часом реформаційні заходи у сфері гуманітарної освіти, що мають загальнодержавний характер і зумовлені її зовнішніми та внутрішніми політичними векторами розвитку, уповільнили розвиток релігієзнавства, яке наразі вимушене шукати нові шляхи розвитку, доводячи, що вивчення релігії має важливе соціально-ціннісне значення.

Метою статті є дослідження актуальної проблеми сучасного стану та тенденцій розвитку релігієзнавства як сфери гуманітарної освіти в Україні.

Методологія дослідження. Дослідження базується на аналізі сучасних теоретичних концептів вітчизняних філософів-релігієзнавців, що розглядають найбільш актуальні питання становлення та тенденцій розвитку релігієзнавчої науки та освіти в Україні. Для досягнення цілей дослідження було використано власний багаторічний досвід викладання релігієзнавчих дисциплін та впровадження освітньої програми по підготовці бакалаврів з релігієзнавства.

Наукова новизна. У статті з'ясовано, що релігієзнавство є важливою складовою сучасної системи гуманітарної освіти України. Воно має суттєві теоретичні та практичні здобутки та розвивається, консолідуючи зусилля для вирішення проблеми власної самоідентифікації. Доведено, що вивчення релігієзнавчих дисциплін у вищій школі є необхідним з огляду на важливість для українського суспільства релігійних цінностей та визнання вагомих результатів діяльності церкви для національного розвитку.

Висновки. Релігієзнавство посідає важливе місце в системі гуманітарної освіти України. Воно сприяє формуванню світоглядної культури особистості, розвитку критичного мислення та міжкультурної толерантності. У сучасному українському суспільстві, яке є поліконфесійним і багатокультурним, знання про релігію як соціокультурне явище є необхідною складовою загальної освіти. Розвиток релігієзнавства, як і усієї гуманітарної освіти в Україні, великою мірою залежить від загальнодержавної освітньої політики та суспільного престижу.

Ключові слова: релігієзнавство, гуманітарна освіта, релігієзнавча освіта, богослов'я, вища освіта.

Постановка проблеми. Сьогодні українська держава зіткнулася зі складними соціально-економічними та суспільно-політичними трансформаціями, викликаними євроінтеграційними процесами, на які зорієнтована більшість громадянського суспільства, з одного боку, і військовою агресією зі сторони російської федерації, яка виявилася виснажливою у всіх площинах, як для України, так і для міжнародного співтовариства, з іншого. В таких складних умовах нова політика в освітній галузі спрямована на розв'язання цілого комплексу проблем, що постають перед українським народом.

Неможливо не побачити, що цілком закономірний цивілізаційний процес, спрямований на колосальне зростання інформаційних та комунікаційних технологій, зорієнтовує освіту на забезпечення цієї сфери необхідними фахівцями. Але для сучасної філософії та педагогіки важливими залишаються питання створення ефективної морально-виховної системи, побудованої на переосмисленні відомих і пошуку нових орієнтирів у формуванні сучасної людини. В умовах масового нігілізму та суспільної невизначеності відбувається пошук найрізноманітніших чинників гуманітаризації освіти як засобу формування світоглядних орієнтирів та утвердження моральних чеснот, що сприяють самоідентифікації українського суспільства та окремої особи. Слід вказати, що важливу роль тут відіграють духовно-релігійні цінності, які завжди були включені в процес виховання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З проголошенням незалежності України наукова спільнота релігієзнавців, філософів, богословів, педагогів, юристів долучилася до вирішення питання ролі та значення релігієзнавства у підготовці здобувачів освіти різних рівнів. Ця тема стала предметом дискусій на багатьох конференціях та круглих столах, висвітлена у багатьох публікаціях в авторитетних наукових журналах тощо.

Досліджувана проблема є далеко не новою, а наукове співтовариство має значні теоретичні та практичні здобутки у цій царині. Найбільш ґрунтовні дослідження проведені такими вітчизняними науковцями, як: Бабій М., Богачевська І., Бондаренко В., Бучма О., Гудима А., Єленський В., Кислий А., Колодний А., Конотоп Л., Косуха П., Кралуок П., Крижанівський О., Лобовик Б., Лубський В., Любащенко В., Мозговий І., Надтока Г., Недавна О., Панченко П., Пашенко В., Плохій С., Рибачук М., Саган О., Сарапін О., Саух П., Ульяновський В., Филипович Л., Черній А., Яроцький П. та ін. Продовжуючи дискусії навколо проблемного поля науки про релігію та теоретико-методологічну оптику стосовно аналізу релігійних ідей і практик, вітчизняні релігієзнавці наразі розмірковують над питаннями самоідентифікації релігієзнавства та його представленості в освітньому процесі.

Здобутки та проблеми релігієзнавства в Україні висвітлені в колективних монографіях та особистих публікаціях, підготовлених співробітниками Відділення релігієзнавства Інституту філософії Національної академії наук України. Значну увагу аналізу особливостей релігієзнавства в Україні у всіх його проявах приділили Колодний А. та Филипович Л. [1; 2; 5]. Вітчизняні релігієзнавці Бондаренко В., Закович М., Кисельов О., Кислий А., Колодний А., Филипович Л., Чорноморець Ю., Єленський В., Яроцький П. та ін. розглядають найбільш актуальні питання становлення та тенденцій розвитку релігієзнавчої науки та освіти в Україні.

Метою статті є дослідження актуальної проблеми сучасного стану та тенденцій розвитку релігієзнавства як сфери гуманітарної освіти в Україні.

Методологія дослідження. Дослідження базується на аналізі сучасних теоретичних концептів вітчизняних філософів-релігієзнавців, що розглядають найбільш актуальні питання становлення та тенденцій розвитку релігієзнавчої науки та освіти в Україні. Для досягнення цілей дослідження було використано власний багаторічний досвід викладання релігієзнавчих дисциплін та впровадження освітньої програми по підготовці бакалаврів з релігієзнавства.

Наукова новизна. У статті з'ясовано, що релігієзнавство є важливою складовою сучасної системи гуманітарної освіти України. Воно має суттєві теоретичні і практичні здобутки та розвивається, консолідуючи зусилля для вирішення проблеми власної самоідентифікації. Доведено, що вивчення релігієзнавчих дисциплін у вищій школі є необхідним з огляду на важливість для українського суспільства релігійних цінностей та визнання вагомих результатів діяльності церкви для національного розвитку.

Результати дослідження. Вітчизняне релігієзнавство, що спрямоване на вивчення релігії як суспільно-історичного явища, починає формуватися з проголошенням незалежності України. Становлення академічних підходів до вивчення релігії на теренах України має свої особливості, що зумовлені своєрідним розумінням предмета, цілей, завдань та методології, які склалися в «радянському релігієзнавстві». Базуючись на матеріалістичній концепції розуміння світу, воно поставило за мету критичний аналіз релігії і діяльності церкви та, використовуючи результати філософських та природничо-наукових досліджень, доведення соціально-історичної неспроможності релігії. Релігієзнавство радянського зразка мало найбільш відчутний ідеологічний штамп серед усіх гуманітарних та соціальних наук, оскільки розвивалося під впливом атеїзму як частини офіційної ідеології радянської доби.

Маючи історично сформовані академічні традиції, українські релігієзнавці по-новому знайомляться з найновішими зарубіжними фундаментальними релігієзнавчими працями, що заклали теоретико-методологічні основи для вивчення релігії та релігійних явищ. Адже становлення науки про релігію, перш за все, в Західній Європі та в Північній Америці, яка поставила за мету об'єктивне, неупереджене вивчення релігійних феноменів, полягало в уникненні конфронтації з теологією, але завдяки християнським дослідникам, які вплинули на процес розроблення наукової методології, відбувається насичення його релігійно-орієнтованими дослідженнями.

Оскільки радянські дослідники релігії не мали можливості опрацювати значну кількість актуальних тем і проблем, то зміни світоглядних парадигм і оцінок релігії, її функціональності, утвердження свободи буття релігії та її інституцій після розпаду Радянського Союзу значно розширили предметне поле не лише наукових зацікавлень, а й актуалізували необхідність передачі отриманих знань усім бажаючим. Однією з нагальних тенденцій розвитку релігієзнавства в незалежній Україні, що збігалася з непростими внутрішніми трансформаціями у суспільстві, стало відмежування його від наукового атеїзму. Співробітники Відділення релігієзнавства Інституту філософії НАНУ та науковці профільних кафедр університетів України опрацюють назрілі релігієзнавчі проблеми і починають друкувати те, що раніше не мало жодного шансу бути оприлюдненим. Різноманіття думок і позицій науковців, що визріли на основі аналізу унікальності релігійного життя українського суспільства, знайшли своє відображення в багатьох підручниках, адресованих для студентів, молодих науковців та викладачів. В Україні відбувається повернення до релігійних цінностей, а діяльність церкви та різних релігійних організацій виявилися важливою не лише у вирішенні питання духовно-морального виховання, що має містико-сотеріологічні основи, а й для пошуку шляхів національного розвитку.

Виробленням та передачею знань про релігію, підготовкою необхідних фахівців в Україні займаються заклади вищої освіти. У провідних університетах відкривається спеціальність «Релігієзнавство», що користується попитом серед бажаючих глибше познайомитися із світоглядними особливостями

релігії. До підготовки спеціалістів, а згодом бакалаврів та магістрів долучилися багато освітніх інститутів, активізують діяльність відомі та відкриваються нові профільні кафедри у Києві, Львові, Чернівцях, Тернополі, Донецьку, Полтаві, Житомирі, Одесі, Севастополі, Острозі та інших містах.

Релігієзнавство як навчальна дисципліна традиційно вивчається студентами усіх спеціальностей як гуманітарних, так і технічних та природничих. Основною метою вивчення релігієзнавства є наукове, об'єктивне пізнання релігії як складного соціокультурного феномена, розуміння її походження, сутності, функцій і ролі в історії та сучасному житті суспільства. Навчальна програма дисципліни вибудовувалась за загальною схемою – на початку курсу з'ясовується сутність релігії, потім розглядається походження та розвиток релігії, її історичні форми та етапи еволюції. Основна увага приділяється вивченню основних релігійних систем світу – від ранніх форм релігійних вірувань до сучасних світових релігій, їх віровчення, культ, організацію та моральні цінності. Передбачалось і вивчення особливостей вільнодумства, проблеми свободи совісті, взаємозв'язку релігії з іншими сферами суспільного життя – культурою, політикою, філософією, правом і мораллю тощо.

Теоретичні дослідження та власний досвід викладання релігієзнавства для студентів різних спеціальностей дозволяє стверджувати, що отримання знань про релігію сприяє духовному та культурному саморозвитку особистості, допомагає краще розуміти світ і людей, різноманіття культур і релігій, що особливо важливо в умовах сучасного глобалізованого світу. Така дисципліна сприяє формуванню критичного, неупередженого підходу до релігії, культури, толерантності та міжконфесійного діалогу, що особливо важливо у формуванні українського суспільства, де світоглядний плюралізм і міжконфесійні взаємини набувають особливої ваги. Вміння орієнтуватися в віросповідних особливостях релігій та практиках церковного життя – одна з необхідних умов гуманітарної освіченості фахівця будь-якого профілю, якого готує вища школа. Традиційний інтерес до релігійної проблематики спостерігається серед представників інших гуманітарних наук: культурологів, етнографів, політологів, українознавців, істориків, лінгвістів, сходознавців та літературознавців, які в межах своїх наук розширюють предметне коло академічних зацікавлень. Можна стверджувати, що релігієзнавство зі становленням України як незалежної держави стабільно розвивається в контексті розроблення структури академічного релігієзнавства, його понятійного апарату, визначення методології релігієзнавчих досліджень та методики викладання релігієзнавства у вищій школі у всьому різноманітті його дисциплінарних утворень.

Пріоритети гуманітарної освіти в Україні змінилися з розвитком релігійної освіти. Завдяки ініціативній діяльності багатьох релігійних та громадських діячів, представників влади відбувається процес узгодження світської та релігійної освітніх систем. Якщо вивчення християнської етики чи інших предметів духовно-морально змісту в системі середньої освіти було призупинене з ініціативи держави, то впровадження теології (богослов'я) у закладах вищої освіти має позитивну динаміку розвитку. З впровадженням нової галузі знань і спеціальності «Богослов'я» активізувалася діяльність як державних, так і приватних закладах вищої освіти під опікою Церкви. Вони отримали державні ліцензії для надання освітніх послуг та підготовки фахівців на всіх освітніх рівнях – від бакалаврів до докторів філософії зі спеціальності «Богослов'я» [4].

Вивчення релігійних феноменів у системі гуманітарної освіти в Україні суттєво змістилося з позиції світського релігієзнавства до конфесійного богослов'я, що активно розвивається в таких навчальних закладах, як: Київська православна богословська академія, Український католицький університет, Івано-Франківська академія Івана Золотоустого, Волинська православна богословська академія, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Українська євангельська теологічна семінарія Союзу вільних церков християн євангельської віри України [3].

Вітчизняне релігієзнавство, яке позиціонувало себе у протиставленні з богослов'ям, доводячи необхідність використання світських методів дослідження релігії, виявилось тут у більш складній ситуації, ніж інші гуманітарні науки. Адже релігійна освіта, що спрямована на передачу здобувачу освітніх послуг певного обсягу загальних релігійних знань та практичних компетентностей з метою підвищення рівня релігійної освіченості та усвідомленого сприйняття змісту певного релігійного віровчення, має конфесійні особливості, тому виявляється ціннісноважливою, перш за все, для послідовників конкретної церкви чи релігійної організації.

Релігієзнавство як одна з найважливіших складових сучасного соціально-гуманітарного знання довгий час було обов'язковою ланкою в університетській освіті. Вивчення релігієзнавчих дисциплін дозволяє заглибитися у концептуальні особливості релігій, зорієнтовує на актуальні та гострі проблеми релігійно-церковного життя у світі та в Україні. Науковці та педагоги доводять, що знання з релігієзнавства сприятимуть подоланню кризових явищ та можливості вирішення проблем, що виникають на релігійному ґрунті, допоможуть усунути упередження і стереотипи по відношенню до релігій, преш за все, до носіїв різних релігійних традицій, зміцнити фундамент міжрелігійного та міжетнічного діалогу [2; 5].

Основна мета освітньої програми з релігієзнавства – підготовка конкурентоспроможного, висококваліфікованого релігієзнавця, який володіє фундаментальними загальними та фаховими компетентностями. У Стандарті вищої освіти України з «Релігієзнавства» зазначається, що інтегральною компетентністю випускника є «здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері релігієзнавства або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та гуманітарних наук» [6]. Випускники освітньої програми можуть працювати в освітніх установах різних рівнів та форм, установах та організаціях різних форм власності, вчителями та викладачами, фаховими аналітиками, експертами,

керівниками проектів у сфері релігії, державними службовцями та радниками при державних адміністраціях тощо. Тому основним питанням залишається не стільки «межа залученості» релігієзнавців у релігійні процеси, як здатність суспільства до усвідомлення необхідності компетентних фахівців у аналізі релігійних явищ.

Не дивлячись на суттєві здобутки релігієзнавства, його сучасний стан змінився не в кращу сторону. З 2010 р. «Релігієзнавство» за наказом МОН переведено з переліку обов'язкових нормативних дисциплін закладів вищої освіти України до вибіркових. У перспективі це відобразилося на обмеженні доступу до релігієзнавчих знань у вітчизняному освітньому просторі, відбулося зменшення кількості академічних годин та суттєве скорочення професорсько-викладацького штату на кафедрах, що забезпечували освітній процес, спостерігаються спад по підготовці бакалаврів та магістрів-релігієзнавців. Перед гарантами освітніх програм та випускниками поступово постала низка проблем, які суттєво вплинули на кількісні та якісні показники розвитку освітнього процесу у цій царині. Найбільш чутливими виявилися питання можливості працевлаштування за фахом та професійної самореалізації в сучасних умовах ринку праці; скорочення держзамовлення та переведення спеціальності на комерційну основу; виключення християнської етики та інших предметів духовно-морального спрямування з освітньої програми школи тощо.

Для прикладу, в 2022/2023 н. р. набір на підготовку бакалаврів за спеціальністю «Релігієзнавство» здійснювали лише два університети – Київський національний університет імені Тараса Шевченка та Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Наразі, на 2025/2026 н. р., на бакалаврські освітні програми приймають вступників лише чотири університети, та шість університетів забезпечують підготовку магістрів. За даними сайту Вступ. ОСВІТА.UA [3] здобувачами першого та другого освітнього рівня денної форми навчання стали близько тридцяти осіб.

Сучасне релігієзнавство, як і вся гуманітарна освіта в Україні, перебуває у стані трансформації, вектори якої визначаються як зовнішніми, так і внутрішньополітичними чинниками. Реформування української вищої освіти, метою якої є інтеграція з європейською освітньою системою, триває уже не перший рік. При цьому відбувається поступове зближення самої освіти, її змісту та внутрішнього наповнення відповідно до вимог ринку праці, а до процесу створення освітніх стандартів та конкретних освітніх програм прямо чи опосередковано залучені зацікавлені особи – стейкхолдери. Наразі релігієзнавство потребує організаційної та фінансової підтримки зі сторони держави – Міністерства освіти і науки України, Державної служби України з етнополітики та свободи совісті тощо. Переймаючи світовий навіть найкращий досвід, необхідно враховувати особливості українського минулого та сьогодення, відслідковувати особливості розвитку сучасної культури, де радикально змінюється сама природа релігії, характер релігійної свідомості, форми релігійного життя, місце і роль релігії в житті індивідів і спільнот, формується новий тип релігійності.

Без ґрунтовного вивчення дисципліни «Релігієзнавство» студентами хоча б гуманітарної вищої освіти в Україні майбутні фахівці не отримають об'єктивної інформації про сутнісні духовно-моральні основи релігії та її вплив на суспільство у сучасному світі. Адже в сучасній Україні відбуваються складні релігійні процеси. В умовах військової агресії росії проти України активно поширюється ідеологія «російського світу», де релігія та церква використовуються як маркер у протиставленні «Свій» – «Чужий». Надання Вселенським Патріархом автокефалії Православній Церкві в Україні та пошук шляхів її визнання в православному світі; проблема юридичного статусу та діяльності Української Православної Церкви (Московського Патріархату); співпраця з ворожою окупаційною владою та участь окремих священників УПЦ (МП) в складних суспільно-політичних подіях в Україні, що спричинені агресивною війною російської федерації, виступають як одні з найбільш актуальних тем для нинішніх і майбутніх досліджень.

Висновки. Релігієзнавство посідає важливе місце в системі гуманітарної освіти України. Воно сприяє формуванню світоглядної культури особистості, розвитку критичного мислення та міжкультурної толерантності. У сучасному українському суспільстві, яке є поліконфесійним і багатокультурним, знання про релігію як соціокультурне явище є необхідною складовою загальної освіти. Релігієзнавство в Україні має світський характер і сьогодні розвивається у взаємозв'язку з богослов'ям, що стало складовою гуманітарної освіти і має спільний об'єкт дослідження, але різниться в методології академічних досліджень. Розвиток релігієзнавства, як і всієї гуманітарної освіти в Україні, великою мірою залежить від загальної державної освітньої політики та суспільного престижу.

References

1. Fylypovych, L., Babinov, Y. (2015). History of Scientific Study of Religion and current state of Religious Studies in Ukraine. In Tomáš Bubík, Henryk Hoffmann (Eds.), *Studying Religions with the Iron Curtain Closed and Open. The Academic Study of Religion in Eastern Europe*. Leiden: Brill Publishing House, 239–275. [in English].
2. Академічне релігієзнавство України. Історія і сьогодення: колективна монографія до п'ятнадцятиріччя Відділення релігієзнавства ІФ НАНУ. *Українське релігієзнавство*. Київ, 2006. № 40. 244 с. Akademichne relihiieznavstvo Ukrainy. Istoriia i sohodennia: kolektyvna monohrafiia do piatnadtsiatyrichchia Viddilennia relihiieznavstva IF NANU [Academic Religious Studies of Ukraine. History and Present: a collective monograph for the fifteenth anniversary of the Department of Religious Studies of the IF NASU]. *Ukrainske relihiieznavstvo*. Kyiv, Ukraine, 2006, 40, 244. [in Ukrainian].

3. Вступ. OSVITA.UA. URL: <https://vstup.osvita.ua/> (дата звернення: 15.12.2025).
Vstup. OSVITA.UA [Vstup. OSVITA.UA]. Retrieved from: <https://vstup.osvita.ua/> (accessed: 15.12.2025). [in Ukrainian].
4. Кислий А. О. Релігійна освіта в Україні як чинник формування суспільної моралі: Автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.11 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. К., 2007. 20 с.
Kyslyi, A. O. (2007). *Relihiina osvita v Ukraini yak chynnyk formuvannia suspilnoi morali* [Religious education in Ukraine as a factor in the formation of social morality]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyivskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka. Kyiv, Ukraine, 20. [in Ukrainian].
5. Релігійнознавча думка України другого тисячоліття. Кол. монографія / за наук. ред. В. Климова та А. Колодного. К.: УАР. 438 с.
Relihiieznavcha dumka Ukrainy druhoho tysiacholittia [Religious thought of Ukraine of the second millennium]. Kol. monohrafiia. Za nauk. red. V. Klymova ta A. Kolodnoho. Kyiv, Ukraine: UAR, 438. [in Ukrainian].
6. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 03 – гуманітарні науки, спеціальність 031 – релігієзнавство. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/031-Relihiyeznavstvo-bakalavr.28.07.pdf> (дата звернення: 15.12.2025).
Standart vyshchoi osvity Ukrainy: pershyi (bakalavrskyi) riven, haluz znan 03 – gumanitarni nauky, spetsialnist 031 – relihiieznavstvo [Higher education standard of Ukraine: the first (bachelor's) level, field of knowledge 03 – humanities, specialty 031 – religious studies]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/031-Relihiyeznavstvo-bakalavr.28.07.pdf> (accessed: 15.12.2025). [in Ukrainian].

Kyslyi Anatolii

<https://orcid.org/0000-0001-8988-8242>

Researcher ID 0107511

*Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor,
Professor of the Department of Philosophy and Cultural Studies,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: a.kyslyi@ukr.net*

RELIGIOUS STUDIES IN THE CONDITIONS OF THE DEVELOPMENT OF MODERN HUMANITARIAN EDUCATION IN UKRAINE

The article examines the features of the formation of religious studies in modern humanitarian education in Ukraine. It is found that with the declaration of independence of Ukraine in the field of religious studies and education, a process of stable growth began. Recently, reform measures in the field of humanitarian education, which are of a nationwide nature and are determined by its external and internal political vectors of development, have slowed down the development of religious studies, which is currently forced to seek new ways of development, proving that the study of religion has an important social and value significance.

The purpose of the article is to study the current problem of the current state and trends in the development of religious studies as a field of humanitarian education in Ukraine.

Research methodology. The study is based on the analysis of modern theoretical concepts of domestic philosophers-religious scholars, who consider the most relevant issues of the formation and trends in the development of religious science and education in Ukraine. To achieve the goals of the study, our own many years of experience in teaching religious studies disciplines and implementing an educational program for training bachelors in religious studies were used.

Scientific novelty. The article reveals that religious studies is an important component of the modern system of humanitarian education in Ukraine. It has significant theoretical and practical achievements and is developing, consolidating efforts to solve the problem of its own self-identification. It is proven that the study of religious studies disciplines in higher education is necessary given the importance of religious values for Ukrainian society and the recognition of significant results of the church's activities for national development.

Conclusions. Religious studies occupies an important place in the system of humanitarian education in Ukraine. It contributes to the formation of a worldview culture of the individual, the development of critical thinking and intercultural tolerance. In modern Ukrainian society, which is multi-confessional and multicultural, knowledge about religion as a socio-cultural phenomenon is a necessary component of general education. The development of religious studies, as well as all humanitarian education in Ukraine, largely depends on the national educational policy and public prestige.

Keywords: religious studies, humanitarian education, religious education, theology, higher education.

Стаття надійшла до редакції 24.11.2025 р.

Рецензент: доктор філософських наук, професор **Чорний О. О.**